СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 220. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 22-го вересня 1937. VOL. XLV. No. 220. Jersey City, N. J., Wednesday, September 22, 1937 THREE CENTS

УРЯД ЗА КОНТРОЛЮ ЗАСІВІВ

ВАШИНГТОН. — Секретар рільництва Волес подав до публичного відома пляни уряду щодо контролі засівів на наступний рік. Як видно з заяви, уряд хоче зменшити засіви рільних продуктів, призначених на продаж, на 15 до 30 міліонів акрів.

Секретар каже, що такого пляну вимагає консервація землі та забезпечення відповідної скількости поживи для людей і худоби та волокнистих ростин.

ТОРГОВЛЯ МОЖЕ ВРЯТУВАТИ ЕВРОПУ, КАЖЕ ГОЛ.

БОСТОН (Месечусетс). — На річній конференції для дистрибуції (розділу господарського добра) виступив Кордел Гол, секретар стейту, з промовою, в котрій подав заяву про становище уряду щодо міжнародньої торговлі. Гол заявив, що держави в Европі не звертають найменшої уваги на міждержавні угоди. Через те Европі грозить за рік-два війна, а за тим руїна. Врятувати її може міждержавна торговля.

ВАЖНІ КОНФЕРЕНЦІЇ СЕКРЕТАРЯ СКАРБУ З АНҐЛІЄЮ.

ВАШИНГТОН. — Секретар скарбу Морґентав почав тут низку конференцій з сером Фредериком Филипсом, британійським підсекретарем скарбу.

Конференції, кажуть, відносяться до економічних відносин між Злученими Державами й Анґлією; їх зміст покищо держать у тайні.

ОСТЕРІГАЮТЬ ЛЕҐІОН ПЕРЕД НЕБЕЗПЕКОЮ ДЛЯ ДЕМОКРАТІЇ.

НЮ ЙОРК. — Коли 300,000 гостей 19-тої річної конвенції Американського Леґіону забавлялися на вулицях міста, коло 15,000 поважних делеґатів *брали участь* у врочистому відкритті нарад конвенції в салі Медисон Сквер Ґарден.

Промови бесідників майже всі підкреслювали, що американській демократії, за котру, мовляв, Америка пішла була до світової війни, грозить небезпека: з одного боку від фашизму, з другого боку від комунізму. На бенкеті, влаштованім вечором у честь команданта (предсідника) Американського Леґіону, Ґарія В. Колмерія, секретар стейту Кордел Гол заявив, що нині Америка не певна навіть миру; мовляв, він нині більш загрожений, як колинебудь передтим від версайського договору.

ДЕМОНСТРУЮТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ВОЄННИХ ЗАСОБІВ.

ІНДІЕНТАВН ҐЕП (Па.). — На маневрах Осьмої Дивізії, що відбуваються в цій околиці, демонстровано вперше нові повзи (тенки), себто панцирні авта. Ці справжні фортеці на колесах гнали долами й горбами, через потоки й кущі зо скорістю 50 миль на годину.

ПОПУЛЯРНІСТЬ КІМНАТ НА КОЛЕСАХ ЗРОСТАЄ.

НЮ ЙОРК. — В уїжджальні 71-го полку почалася вистава „трейлерів", себто кімнат на колесах, що їх дочіпляється ззаду до авт. Першого дня цеї вистави демонстровано вже двацять моделів, а сподіваються їх іще більше. Ціна такого „трейлера" сягає від $100 до $1,580.

ЗАКИНУЛИ ПОШУКУВАННЯ МОСКОВСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

ЕДМОНТОН (Алберта, Канада). — Стація Канадійського Летничого Підприємства дістала радіову вістку від подорожника Вилкинса, що він закинув дальші пошукування советського літака, що пропав по дорозі з Росії до Америки понад північний бігун.

ЗАСТРІЛИЛИ ҐЕНЕРАЛА ЗА ВБИВСТВО ДІВЧИНИ.

ШЕЛБІВИЛ (Кентокі). — Минулого травня ставав тут на суд обвинувачений за вбивство своєї нареченої, пані Верни Ґар Тейлор, ґенерал Генрі Денгардт. Суд уневажнив розправу й зарядив нову, що мала почастися тут у вівторок рано. В навечеря розправи на ґенерала, коли цей входив до готелю Армстронґ, щоб зговоритися зо своїм адвокатом про розправу, напали три Ґари, брати пані Тейлор, і відкрили до нього справжню сальву вистрілів з револьверів. Поцілений сімома кулями, ґенерал упав на місці й помер. Ґари негайно зголосилися на поліцію.

АДВОКАТСЬКА ПАЛАТА ОСУДЖУЄ КАНДИДАТА НА СУДЕЙСЬКЕ СТАНОВИЩЕ.

НЮ ЙОРК.—Адвокатський Союз міста Ню Йорку ухвалив на своїх зборах виступити, 172 голосами проти 151, проти кандидатури на судейське становище дотеперішнього судді Арона Лівайа, бо, мовляв, будучи суддею, він нарушив правила судейської етики, працюючи для двох асекураційних підприємств.

КОНҐРЕСМЕН ПРОТИ СВОБІДНОЇ ТОРГОВЛІ З „КРІПАЦЬКИМИ" КРАЯМИ.

Конґресмен Джозеф Мартин виступив у Вуетер, Месечусетс, у Републиканськім Клюбі з промовою, в котрій закликав членів клюбу віднести публичний протест проти торговельних договорів про свобідну торговлю між Злученими Державами й іншими краями, в котрих іще досі панують „кріпацькі відносини". Конґресмен вичислив як такі краї: Китай, Японію й Чехословаччину.

ВОЄНКА МІЖ БАНДИТАМИ.

Півтора року тому в однім салуні в Бруклині, Ню Йорк, знайдено тіло Юліяна Пульвіна. Поліція арештувала була тоді як підозрілого за вбивство 26-літнього кораблевого вантажника, Френка Кінена. По кількох днях його випущено на волю, бо поліція не мала доказів на свій закид. Останньої неділі рано поліція знайшла тіло Кінена на відлюднім морськім побережжі в Бруклині. Його, видно, викинено з їдучого авта. Поліція догадується пімсти приятелів Пульвіна.

ЦЕЛЮЛЬОЗА З БОЛОТНИСТОЇ ТРОСТИНИ.

Італійському вченому академікові Джіорданієві пощастило по довших дослідах зладити целюльозу із звичайної болотнистої тростини. Цей винахід має велике значіння в господарському житті Італії.

ВІНЧАННЯ ТРЬОХ СЕСТЕР ОДНОЇ ДНИНИ.

В Шамотулах, на Познанщині, відбулося цими днями вінчання трьох сестер одної днини. Це були: Марія, Станислава й Фільомена Палюшкевичівні, всі вчительки, доньки місцевого громадянина.

ЗЛЕТІЛИ В ПРОПАСТЬ.

В тирольських Альпах впали з гір у пропасть три туристи й згинули на місці. Між ними є 80-літній духовник проф. Гопфнер з Фельдкірху. Він злетів у пропасть, глибоку 300 метрів.

БОЖЕВІЛЬНА ВТОПИЛА ЧЕТВЕРО ДІТЕЙ.

В Баварії (Німеччина) в нападі божевілля одна селянка втопила в Ізері четверо своїх дітей, з яких найстарше мало 7 літ. У хвилині, коли нещасна хотіла вкинути в ріку пяту дитину, її схопили й обезсилили.

2,000,000 МІШКІВ КАВИ ПІДЕ З ДИМОМ.

В Бразилії палять масово каву, щоб не подешевіла на ринках збуту. Денно горить 15,000 до 20,000 мішків кави. Ще мають спалити 2,000,000 мішків кави.

ВІДФОТОҐРАФУВАВ ДВІРЕЦЬ.

Старостинський суд у Львові засудив на 50 зл. гривни якогось Фрайпера за те, що сфотоґрафував свою суджену на тлі двірця. Стації належать до обєктів, що їх не вільно фотоґрафувати.

ВРУЧЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ГРАМОТИ ПРОФ. КОШИЦЕВІ.

Як звісно, Український Університет у Празі іменував проф. Олександра Кошиця почесним доктором фільософії. Докторську грамоту надіслав університет на руки комітету 25-літньгоо ювилею проф. Кошиця, а саме на руки п. Теодосія Каськова у Нюарку Н. Дж.

Торжественне вручення цієї грамоти проф. Кошицеві буде на бенкеті в його честь, що відбудеться заходом згаданого комітету 17. жовтня ц. р. (неділя), вечором, у Ню Йорку (в готелі Бреворт, ріг 5-тої евені та 8-мої вулиці). Запрошення на бенкет уже розсилається.

При тій самій нагоді вручиться шан. Ювилятові також почесний дар із збірки, уладженої згаданим комітетом. Хто бажав би ще причинитися до цієї збірки, повинен вислати свій дар на адресу:

Mr. Theo. Kaskiw,
400 High Street, Newark, N. J.

ІЗ ЗАХОДУ НА СХІД...

В Збаражі на передмісті Соболівка йдуть приспішені роботи біля будови т. зв. „Познаньського Пасажу". Має там повстати новий осередок міста, де буде приміщення для познаньських склепів. Слід підкреслити, що населення збаразького повіту в приблизно 80 відсотках українське й у самому місті має вже 10 своїх крамниць ріжної бранжі.

ВОДНЕ ПОЛУЧЕННЯ БАЛТИКУ З ЧОРНИМ МОРЕМ.

Кореспондент „АБЦ" подає з Ґдині, що на інформаційній нараді, яка там відбулася, одноголосно прийшли до думки про необхідність будови каналу Бидґощ—Ґдиня. Зібрані прийшли до переконання, — подає кореспондент — що в той час, коли залізниця доплачує до перевозу вугля до Ґдині 94 міліонів злотих, то будова каналу Бидґощ—Ґдиня коштом 150 міліонів зл. і реґуляція Висли коштом 350 міліонів зл. булаб цілком рентовним заходом. Одночасно обговорювано пляни дальшого вишукання водного шляху реґуляцією Буга й Сяну та получення Сяну з Дністром, а вже далі, на румунській території, получення Дністра з Прутом.

Та друга інвестиція коштувалаб коло 400 міліонів зл., коли говорити про роботи на території Польщі, плюс 270 міліонів зл. на роботи на румунській території.

Справа будови того другого водного шляху є предметом польсько - румунських переговорів.

Реґуляція Висли з будовою каналу Бидґощ—Ґдиня, а також будова каналу Сян—Дністер створювалаб велике получення транзитів між Балтійським і Чорним морем, а разом з тим розвязалиб питання польського вуглевого басейну, даючи до його диспозиції дешеву й вигідну дорогу для вивозу вугля. Нарешті в самому серці центральної промислової округи повсталаб сіть дешевих водних доріг. Це малоб велике значіння в господарському житті Польщі.

ЦІКАВИЙ РОЗПОРЯДОК АБО... УСПІХ „НОРМАЛІЗАЦІЇ".

Маґістрат міста Збаража видав досить ориґінальний розпорядок для с к л е п і в. Шильд новоповсталої крамниці мусить бути намальований в червоно-білих кольорах та апробований тим же урядом. Український напис може бути щойно на другому місці, також у цих красках.

ЗАСУДИЛИ ЛИСТОНОШІВ ЗА СПРОНЕВІРЕННЯ.

В окружному суді у Львові покінчився процес проти листоношів Ст. Коцула й І. Щирби, обвинувачених за спроневірення 300 зл., пересланих переказом з Криниці на адресу Я. Ґреґерової в квітні ц. р. Оба обвинувачені не призналися до вини. Але ґрафольоґічна експертиза ствердила, що підпис на переказі походив з руки Щирби. Слідство виявило також, що оба листоноші поступали в порозумінні. Обох засудили по 10 місяців вязниці з позбавленням прав впродовж 5 літ.

РТУТЬ У ПОЛЬЩІ.

У Влоцлавку, в цернтральній Польщі, підчас водопровідних робіт робітники натрапили на якісь три жили в глині; в цих жилах відбивалися виразно ясні точки. По переполоканні виявилося, що глина має деякий відсоток ртути, металю, що його досі в Польщі не будо. Відсоток ртути в цій глині є 2%, це значить — відсоток досить високий. Справою зацікавився Ґеольоґічний Інститут у Варшаві.

ОВОЧІ Й ЯРИНА ЗАРОДИЛИ В ГАЛИЧИНІ НЕЗВИЧАЙНО.

З усіх усюдів Галичини повідомляють, що овочі і ярина гарно зародили. В Бродах за 100 кг. сливок платили 2 зл., за 100 кг. яблук 2 зл., 100 кг. грушок 3 зл., а за 100 кг. помідорів 10 зл. У Львові, ціни вдесятеро більші.

НА ДНІ.

У Варшаві в захисті для бурлак братів Альбертинів помер затроєний денатуром 48-літній Каз. Осовський, доктор прав і фільософії, бувший урядовець та бувший майор кінноти. Походив з багатої родини, докторат прав здобув у Львові, а фільософію покінчив за кордоном.

ДОБРЕ СХОВАВ...

У нас ще такі є, що не знають, що робити з ґрішми й ховають, де попаде. В Переволоці коло Бучача недавно забрав хтось М. Боднарові 5,000 зл. з вулия, де він переховував їх, уважаючи його найкращим сховком. Кілька місяців перед цим випадком директор Українбанку переконував Боднара, щоб зложив гроші до каси, одначе він уважав улий певнішим ніж касу.

Взагалі наші люди, хоч і призбирають мозольною працею трохи грошей, не знають, як ними покористатись і традиційну „скарпитку" вважають найпевнішим місцем льокати, утікаючи від каси, як від вогню.

СОВЄТИ ЗАСТРІЛИЛИ ЧОТИРИ ОСОБИ НА КАВКАЗІ

МОСКВА. — Советська влада знов застрілила чотири особи на Кавказі і шість арештувала. Останнім також грозить смерть. Їм закидають „саботаж" і крадіж. Вони, мовляв, украли сотки мішків збіжжя, а також навмисно псували зерно в той спосіб, що змішували добре зо стухлим. В Москві влада арештувала 9 осіб, яким закидає саботаж у хліборобстві. Їм грозить смерть.

КЛОПІТ СОВЄТІВ ІЗ ПООДИНОКИМИ НАЦІОНАЛЬНОСТЯМИ.

МОСКВА. — Советська преса бідкається, що серед поодиноких народів, які живуть у Совєтах, слідний великий зріст націоналізму, а вслід за тим зростає в них бажання відлучитися від Москви. Небезпека для Москви тим більша, що ці настрої зростають тепер таки в самих ядрах комуністичних партій поодиноких народів. З ними московсько-большевицькій владі дуже тяжко боротись, бо всякі репресії викликають іще більшу ненависть до Москви і ще більший націоналізм. Впродавж останніх кількох місяців центральна московська влада виарештувала уряди шістьох так званих „радянських республик", враз з їх премієрами. Деякі, як в Україні, поповнили самогубство.

АНТИСЕМІТИЗМ У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Коло сто молодих людей почали на вулицях Варшави нападати на жидівські склепи і їх розбивати. Вони також кидали камінням у вікна мешкань, де жиють жиди. В деяких випадках прийшло до сутичок між напасниками і жидами, внаслідок чого жиди дістали тілесні ушкодження. Тепер польська поліція охороняє жидівські квартали. В Більську один польський ремісник, Ванот, посварився в ресторані з власником-жидом, Норманом. Норман добув револьвер і застрілив Ванота. З цього приводу повстали в місті протижидівські заворушення. Норман сам віддався в руки поліції і сказав, що вжив зброї у власній обороні. Напруження в місті з цеї причини треває далі й кожної хвилі можливий вибух.

ЯПОНЦІ ГОТОВЛЯТЬСЯ БОМБАРДУВАТИ НАНКІН.

НАНКІН. — Японці заповіли, що в короткому часі зачнуть на широку скалю бомбардувати китайську столицю Нанкін. Американський амбасадор Джансон з цього приводу покинув місто й перенісся жити на американський воєнний корабель, що стоїть на китайських водах. Місцеві китайці дуже огірчені тим учинком амбасадора, бо вони гадали, що з огляду на присутність чужих амбасад японці будуть боятися момбардувати місто. Інші амбасади покищо залишилися в місті й не думають його покидати.

ПОБОЮВАННЯ В ЛОНДОНІ ЗА ПОЛОЖЕННЯ В НАНКІНІ.

ЛОНДОН. — Анґлійські круги занепокоєні положенням у Нанкіні, а властиво погрозою японців знищити цілковито ту китайську столицю. В Нанкіні мешкає тепер біля 300 анґлійських горожан, в тім 20 урядників амбасади, з амбасадором на чолі. Анґлійська амбасада не опустила міста й на всіх її будинках повіває британійський прапор. Також анґлійська фльота не посунулася на кількадесять миль вгору рікою Янґтсе, про що просили анґлійців японці з огляду на пляноване бомбардування. Японські літаки мусітимуть зліґати дуже низько, щоб не зачепити анґлійських будинків або анґлійських кораблів. Це дасть китайцям добру нагоду для протиоборони.

ІДЕН ОСТЕРІГАЄ ЕВРОПУ.

ЖЕНЕВА. — В часі засідань Ліґи Націй анґлійський міністер закордонних справ, Антоні Іден, виголосив промову, в якій остеріг европейські народи, що дальші нерозважні потягнення в еспанській справі можуть викликати в Европі вибух. Він підкреслив, що Анґлія тепер більше зацікавлена положенням на Середземнім морі, ніж у Китаю. Далі сказав, що вона до своєї міліон-тонової воєнної фльоти тепер додає ще стільки тонажу, що самий рівняється цілій італійській воєнній фльоті. Далі говорив, що дальша посилка вояків до Еспанії, як це роблять деякі державц, може спонукати інші держави до цілковитого знесення еспанської бльокади, що з черги може викликати в Европі поважний заколот.

ДИПЛЬОМАТИЧНИЙ УДАР У ЧЕРВОНУ ЕСПАНІЮ.

ЖЕНЕВА. — Лівий еспанський уряд зазнав у Женеві тяжкого дипльоматичного удару: в часі голосування він не дістав потрібних дві третини голосів, щоб стати учасником Ліґи Націй. Внаслідок цього червона Еспанія перестала бути членом Ліґи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО Є НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМИЙ?

Від слів — до діл. Чуємо про це раз-у-раз. А всежтаки як мало тих діл у нас! Не тільки що мало в нас нових діл, але, на біду, не вміємо як слід цінити того, що вже є доконане трудами і жертвами тих, що розуміли і відчували, що Україну треба будувати ділами — навіть і тут в Америці.

Бувало, і то ще не так давно, що все наше національне життя в Америці було звязане буквально з двома институціями — Українським Народним Союзом, і з його органом, „Свободою". Ці дві институції давали почин усім проявам нашого національного життя. Це вони скристалізували в Америці українську національну ідею й обєднали біля неї великі маси тої нашої іміграції, що прибула до Америки без усякого національного освідомлення.

Правда, тепер часи змінилися, життя наше розрослось і є вже кому перебрати багато з тої праці, яка спочивала десятками літ виключно на плечах У. Н. Союзу і „Свободи". Але чи цей поділ праці зменшив значіння У. Н. Союзу? Чи можемо сказати, що наше життя в Америці вже може обійтися без цеї організації і її органу? Ось ті питання, над якими повинна призадуматись кожна національно свідома і патріотична українська одиниця в Америці..

Хто знає історію українського життя в Америці, той, приглядаючись до нашого сучасного життя, прийде до переконання, що воно в порівнянні з минулим є тепер куди складніше. Ми побачимо, що тепер уже маємо тисячі інтелектуальних сил з молодого покоління. І є багато таких сил, що прибули сюди з Рідного Краю. І наші маси набрали в Америці освіти та практики. Словом наша іміграція дістала інше обличчя. А маючи це на увазі, зрозуміємо, що не так легко вдержати тепер серед неї якийсь авторитет. А без авторитету обійтись не можна, якщо бажаємо бачити нашу американську Україну ідейною й активною. Бож мусить бути і серед нас хтось, хто заслугував би собі своєю працею на повне довіря, хто давав би ґарантію, що його наміри походять правдиво з бажання добра для українців в Америці й у Рідні́м Краю.

Всіляко бувало і можливо, що всіляко ще буде з українською ідеєю в Америці. Але одно певне: що як у минувшині У. Н. Союз і „Свобода" видержали всі наступи від руїнників чи одиниць з великими словами, а ніякими ділами, так і в будучині стоятимуть вони далі на сторожі чистоти української національного ідеалу в Америці й праці для України. А це таке важне, коли мова про наше життя в Америці, що тільки того, хто це відчуває і розуміє, вважаємо правдиво національно свідомим. І до тих свідомих звертаємося з закликом: Докладайте труду, щоб У. Н. Союз, як заборола української національної ідеї в Америці, зростав у членстві, себто, щоб зростала українська національна сила в Америці.

ДИВНІ ДІЛА ГОСПОДНІ!

(Допис із Рідного Краю).

(2)

В містечку Бурштині прийшло до інцидентів. А коли поліція розганяла страйкарів, то попалось і даним нашим селянам, бо мазури повтікали, а наші, думаючи, що їм, як безпартійним глядачам, нічого не буде, таки добре обірвали по плечах від гумових палок. Є це наука, щоб „не ловити гав" та не пхати носа до чужого проса. В тім випадку була та наука дуже корисна і придасться набудуче. Автім ґумова палка на етноґрафії не розуміється, а валить наосліп, кого попаде.

До бійок з поліцією приходило головно з тої причини, що поліція заарештовувала провідників місцевих „людових" організацій. Тоді мазури кидалися на поліцію, щоб арештованих відбити, і так приходило до кровопролиття. В одним містечку кинулись узброєні в коси мазури на тюрму. Прийшло до сутички, в котрій упало 17 селян і 32 було ранених.

Усій пресі в Польщі без огляду на народність, було заборонене писати про ті події. В цей спосіб ріжні поголоски йшли від села до села, від повіту до повіту. Оповідано собі про цілі битви, про цілі хлопські армії, зібрані по лісах і командовані бувшими старшинами з леґіону Пілсудського.

Всі ті справи доперва з часом вийдуть на світло денне, а покищо в польських часописах цілою силою пари їдуть на людовців.

А чогож вони властиво хотять?

Головна управа людовців проголосила вже заздалегідь, що цей страйк має мати **політичне значіння**, а то як перший крок проти теперішнього уряду. Людовці жадали:

Щоб теперішний уряд пішов геть. Щоб уласкавлено і допущено назад до вітчини еміґрантів, а передівсім Вітоса. Щоб Вітос зорґанізував новий уряд, перевів нові вибори до сойму і сенату на підставі старої виборчої демократичної ординації, щоби перевів земельну реформу та поміг хліборобам.

Як бачимо, то людовцям ідеться про реформи, на котрих і українці добре би вийшли, очевидно, наскільки і Вітос не посилав би своїх мазурів, щоб українським селянам „на кресах" землю зпід носа забирали, і то землю, що вже сотками літ була дослівно зрошувана їх потом і кровю, продиваною ними під буками панських економів. Одначе Вітос уже з своїй давнішій політиці давав докази, що він справді хоче українську землю дати своїм землякам-селянам. Та всеж такі інші реформи, яких людовці домагаються, вийшли би безумовно й українцям на користь.

Річ самозрозуміла, що при такій нагоді як „селянський страйк" захотіла спекти також свою печеню — **комуна**. Є й такі познаки, що большевики вже завчасу постаралися про це, щоби приссатися до такого масового руху.

Комуністична партія — особливо в центральній Польщі — дуже сильна, дарма, що мусить критися в підпіллі (підземеллі). Вона має тайні друкарні, а головний свій орган, „**Червони Штандар**", друкований у Совєтах, большевики перепачковують для неї цілими паками через границю.

Той „Штандар" друкував тоді перед страйком ось що:

„День 15. серпня стане днем могутніх народніх виступів, черговим днем польської демократії (! — Автор) після **1.** і **16.** травня. Всі проби елементів, що намагаються день 15-го серпня вчинити днем шкідливих для демократії протисоветських демонстрацій, стрінуться з рішучим опором хлопських мас, що борються з фашизмом.

„Робітники в дні 15-го серпня візьмуть також активну участь".

Як бачимо, большевики підшиваються наразі під „демократизм", хоч його в себе, в большевії, цілком знищили; та не лише всіх демократів, але навіть соціяльних демократів на цілім світі прозивають „зрадниками і ворогами народу".

А щодо робітників, то рішучо спротивився їх участі у тім страйку орган пепесовців, „**Робітнік**", котрий всеж таки має у їх рядах великий вплив. І так, робітники фабричні і взагалі міські участи в тім страйку не брали, вважаючи ту тактику цілком за недоцільну — властне для справи демократії — шкідливу. Таке становище пепесівців (польської партії соціялістичної) дуже обурило комуністів, котрі в згаданім „Червонім Штандарі" пишуть:

„Витаючи з признанням почин демократичних серпневих свят, годі стриматися від гіркої уваги, що урядові провідники робітничої кляси в Польщі (пепесовці. — Авт.) викажуть далеко менше зрозуміння ситуації і сили характеру, ніж управа селянства".

Можемо собі представити, як тепер, по тих купах трупів, буде захлистуватися з радости большевицька преса на цілім просторі большевицької буцім-республики!

Але вже і підчас страйку КПП (комуністична партія Польщі) видала летючку, в котрій цілком отверто говорить про пляни і надії, що їх комінтерн звязував зо страйковою акцією людовців. Говориться в ній:

„Нех замрон (що це значить? — Автор) мяста враз зе всьон! Нех вше страйк повшехни! Міліонув не замкнон до Березы! Міліонув не заарештуйон! До чину! До бою! З вами стане цали обуз демократични!"

І знову те безличне підлабузнювання до демократії.

Знаємо дуже добре, що большевики в успіх страйку не вірили. Вони знали також добре і це, що колиб страйк удався, і **Вітос** повернувся до влади, то він з найбільшим завзяттям звернувсяб властне **проти комуністів**. Вітос — це куркуль, а куркулі — найбільші їх вороги.

Але комуністи ждали на **пролив крови**, на внутрішне розярення між поляками і на ослаблення в цей спосіб самої польської держави.

Це їм удалось, а все дальше, що наступає по страйковій заверусі, йде їм дальше знаменито на руку.

Отже наступили масові арештування, а навіть перебуваючий тепер на лікуванні з Закопанім професор краківського університету, Кот, мав бути арештований. Ледви сенат університету покищо оборонив його.

Але зате арештують масами і визначніших членів „людового стронництва". І так, у самім **Ряшеві** придержано в старості за страйк і за агітацію за нього 223 селян. По будинку старости прийшла ціла компанія поліцаїв, котра всіх придержаних відпровадила на поліцію. Похід такої громади селян, окружений поліцією, через місто викликав велику сензацію.

В **Тарнові** арештовано за страйк так багато людей, що треба було аж висилати звичайних кримінальників до арештів у сусідніх містах.

Віцепредсідник „людового стороництва", Кароль Реґец, директор школи в Яновіцах, утік зо страху перед арештуванням до Чехословаччини, а влада опечатала його домівку.

І в східній Галичині взялася влада до арештування провідників людовців. І так, у підгаєцькім повіті забрано до тюрми цілу низку членів „стронництва людового", між іншими й „презеса" повітової управи цеї партії, Вінцента Пельца.

Редакційний льокаль „**Пяста**", головного органу Вітоса, опечатала поліція, а в друкарні Кулерського в Ґрудзьондзу, де друкується теж орган „стронництва людового", „Ґазета Ґрудзьондзка", переведено трус та забрано деякі матриці і відливи.

Одним словом: прийде до багатьох процесів і засудів, з чого будуть мати велику „фрайду" — большевики.

Та „стронніцтво людове" бороняться на всі способи, немовби то воно мало що спільне з комуністами. І тому ґенеральний секретаріят цеї партії оголосив комунікат, у котрім подає до відома, що „хлопський страйк" не був інспірований зверха, але вибухнув унаслідок резолюцій, ухвалених підчас „людового свята", які то резолюції жадали виконання ухвал конґресу з 17. січня 1927 р.

Цей комунікат пояснюють загально в той спосіб, що „стронніцтво людове" перебирає на себе відповідальність за страйкову акцію та що відкидає від себе підозріння, немовби інспіратором полученних зо страйком подій були комуністичні круги.

Судячи безсторонно, треба признати, що комуністи використали лише нагоду, щоби перед селянами заманіфестувати, що ось-то і ми беремо участь у страйку і помагаємо вашому „демократичному" рухові.

Такими заявами вони лише компромітували ціле „людове стронництво" в очах загалу, а це було їм також на руку.

А вже найбільше пособили їм та маса трупів і ранених, бо вони знають, що щось такого народ даному режимові не забуває...

Щодо українців, то наша преса згори остерігала наше селянство перед участю в того роду заворушеннях. Реформа виборча і без Вітоса мусить бути переведена, а як що нова ординація не буде ліпша від теперішньої, то в усякім разі не буде й гірша.

А тимчасом „нормалізація" бере в лоб: розвязують десятки дитячих садків (з уваги на безпеченство публичне), забороняють сокільські свята, бо навіть розвязують стоячі під державною опікою „Луги". Хай і так буде...

Іван Н.

У крамниці є напис: „Сталі ціни". Прийшов гість і не зважає на напис, а торгується завзято. Вкінці купець дав йому деякий опуст.

— А таки ви мені опустили! Навіщож вивісили ви напис „Сталі ціни"?

— Бо в мене є сталі ціни. Лише я їх відразу не виявляю.

Господиня: — Заки тут спровадитеся, звертаю вам увагу, що в мене платиться комірне точно.

Льокатор: — Я зовсім тієї самої думки. Або платити точно, або зовсім не платити!

В. Будзиновський.

ОДИНОКІ АВСТРІЙЦІ

(З моїх споминів).

(2)

Фельдфебель скликав свою патрулю, запряг коні до воза, повного кҟарабінової муніції, і пустився втікати. Загадав прократися на угорський бік. Шляхи просто в Карпати на Делятин і Ворохту вже були в російських руках. Він взяв на Калуш, і лісами прокрався аж на терен в Карпатах, де москалів ще не було. По дорозі приставали до нього інші недобитки, між ними також яких 15 мадярів. То були саме ті жовніри, котрих наші побережники бачили, як скривалися по лісах і про котрих гадали, що то австрійська армія так підкрадається під москалів.

До Осмолоди ті недобитки прийшли виголоднілі. В кантині купували кулешу, хліб, солонину, бриндзю.

Саме, коли я увійшов до кантини, кантиняр відважував двом мадярам солонину, кождому лиш за шістку (20 сотиків). Коли я спитав, чому так скупо, кантиняр відповів, що вони вже більше не мають грошей. Жалкуючи їх, я приказав дати їм на мій рахунок пятькротні порції. Їх це дуже здивувало. Витріщили на мене очі і... не подякували, такі були спантеличені. По хвили я доміркувався, чому то моя щедрість була для них такою несподіванкою. Коли я про тих недобитків балакав з іншими людьми, між котрими був також такий, що розумів по мадярськи і чув, що мадяри балакали між собою, до кантини увійшов комендант недобитків. Я кажу йому:

„Тут дехто чув, що мадяри нарікають на вас, бо хоч вони не мають ні одного патрона, ви не хочете дати їм з вашого запасу".

Фельдфебель не відповів нічого. Лиш виходячи з кантини моргнув на мене, щоби я вийшов за ним. Поза кантиною на вулиці сказав мені:

„Ця амуніція, власність мого полку. Я обовязаний берегти її як ока в голові. Наскільки не зужиє їх моя патруля, я обовязаний віддати її моїй команді. Я дав би й не моїй мужві, як би треба було боронитися. Та тут москалі не наступають на нас. Мадярам, що до мене причепилися, тепер муніція непотрібна. Це одна причина, чого не даю. Друга... Чи ви знаєте, чому ті мадяри вже не мають своєї амуніції? Гадаєте, що вони вистріляли її до москалів? Знаючи, на що їм потрібна амуніція, я моїй мужві заявив, що як хто важився би дати мадярам хочби лиш один патрон, то розстріляю його. Гадаєте, що якби ті мадяри мали амуніцію, то тут були би так спокійно? Гадаєте, що хліб і солонину купували би, платячи грішми і решту людської праці лишили би? Ні! Скрізь по дорозі грабували би і мордували би, полишаючи за собою лиш згарища і людські трупи".

„Боже!" погадав я собі. „Зроби, щоби ті два мадяри, котрим я купив солонину, нею вдавилися!"

Недобитки пішли далі, я вернувся до Підлютого, де дожидали мене з якоюсь польською газетою, що зі Львова (вже під російською окупацією) примандрувала до Перегінська, звідтам до нас. В тій газеті стояло, що цілий штаб українських політиків утік до Відня і що у Відні виходить український щоденник „Діло".

По нараді з родиною я рішився перейти через гори до найближчого телеграфічного уряду Угорщини і звідтам телеграфічно спитатись товаришів у Відні, чи міг би я там воєнний час прожити з родиною. Якби треба було, хотів я поїхати аж до Відня. Фірма Ґлезінґер дала мені провідника, який дуже добре знав ті гори, бо то був німець з кольонії по угорських боці і в тих лісах працював вже кільканадцять літ. Звався Кунц. Спершу я з того провідника не дуже вдоволений був, бо він був дуже „бандитообразний". Лице мав ціле поросле і сильно червоне з синім носом, бо дорбий мочиморда був. Пішов зі мною тільки в надії, що в Угорщині напється, що й до хати вернеться з повною пляшкою алькоголю.

Другого дня в годині 5-тій рано вийшов я з Підлютого і в годині 10-тій вже був на верху Чорнорічки, на галицько-угорській межі. Там вліз я в руки мадярської патрулі: двох піхотинців з загального ополчення. Коли на мадярський запит одного з них (старшого), я відповів по українськи, що не розумію, він забалакав по „русьняцки", себто українсько - закарпатським говором, що кождого, хто ішов би в цю ч в ту сторону, він обовязаний придержати і приставити до великої стежі під командою фенріха (хорунжого). Попросив мене сісти і відпочивати до полудня, бо він аж до двацятої має тут службу і раньше йому не вільно відійти.

Мені й так треба було відпочити. Я ляг у траву і з моїм сторожем розбалакався. Коли він вчув, що я австрійський „русин" — редактор „русьняцької газети і „русьняцький" посол до парляменту, весело усміхнувся, добув зза пазухи якусь газету і гордо подав мені. Це була видавана на Закарпаттю українська тижнева газета „Неділя". Лице „русьняка" сіяло вдоволенням, коли побачив, що я цікаво розчитуюся в тій газеті. Став балакати зі мною багато щиріше. (Його товариш був якийсь туман, що нічого не знав і не розумів). Розмова навчила мене, що ду нашого селянства в Угорщині цілком не змадяризований, як це в Галичині гадали.

У дванацятій годині стежа повела нас далі граничною лінією на гірських хребтах. Ми, себто я і мій провідник, не ішли „під багнетом", ак арештовані. Бувало, що стежа сильно випереджувала нас, не озираючися і не контролюючи, чи ідемо за нею. Виглядало, що дає нам нагоду втекти. Я не хотів ризикувати. Также мені в гадці не було, що виаванзую на воєнного шпигуна.

По двогодинним маршу лісами прийшли ми до стежі, з яких десятьох піхотинців під командою капраля. Капраль додав „русьняків" двох своїх, і ми пішли далі аж до головної стежі під командою хорунжого. Він говорив добре по німецьки. Випитав мене, мої відповіди позаписував і під конвоєм двох його жовнірів я пішов далі. Я вже не ішов, а біг, бо бігли мої конвоєнти, кажучи, що ще перед вечором мусять бути назад. В тяжкім плащі, зтяжким плечаком я біг більше як 30 кільометрів. Жандарми станиці в Синевирі вирахували, що я від 5-тої години рано до вечора уйшов 70 кільометрів! Я не вірив, та вони розклали передо мною карту ґенерального штабу і стали ще раз мірити інструментом на подобу циркля. Справді було 70 км.! Тій мандрівці завдячую пізнішу мою невиліковальну тяжку емфізему (роздуття легенів). Вже смерком прибігли ми до якогось села, де була більша станиця жандармерії. Звітам висилали нас далі хлопським візком, вже без конвою, лиш з погоничем, молодим хлопцем. Він завіз нас до Синевира, де жандарм завів мене до нотаря (війта, наставленого державою). Моєго провідника Кунца закватирували в арешті.

Крім своєї мадярської мови, нотар знав несогірше також мови німецьку й українську Закарпаття. Його жінка, що не знала одного українського слова, була учителькою місцевої школи з дітворою українською! Крім українців, Синевир мав ще, як кожде село на Закарпаттю, кільканацять жидівських родин, що говорили німецько - жидівським жарґоном.

(Дальше буде).

КОМУНІКАТ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Думаю, що всіх нас, що цікавимося життям українських громад в Америці, цікавить теж праця українського жіноцтва в Америці. А про неї тепер чути щораз частіше. Як знаємо, Союз Українок Америки це окрема від інших товариств організація, якої завданням є згуртувати українське жіноцтво та злучити всі жіночі товариства в Америці в одну велику централю організацію. А це на те, щоб спільними силами дати якнайбільшу поміч нашому Рідному Краєві — Українській Справі.

СУА відбув четверту конвенцію в травні б. р. і на ній обговорено широкий плян праці. Літню пору, коли то панує „мертвий" сезон по товариствах, головна управа СУА використала на те, щоб обдумати спосіб, якби то найкраще повести дальшу працю та ввести в життя ці резолюції, що їх ухвалила конвенція.

Тепер надійшов час, коли ті пляни треба зачати здійснювати.

Конвенція ствердила потребу побільшити СУА у членстві і відділах. Бо хоч СУА має поважне число відділів і тисячі жіноцтва в рядах своєї організації, то проте бажав би втягнути в свої ряди ще й те велике число українського жіноцтва, котре відноситься байдуже до наших організаційних і громадянських справ.

Закликаємо жіноцтво в тих українських громадах, у яких нема відділу СУА, скликати десять діяльних жінок (а стільки треба, щоб повстав новий відділ) і завязати відділ. Пишіть до централі по інформації, як *такий відділ* заснувати та як *затягнути* все українське жіноцтво громади до спільної праці.

Існуючі відділи СУА повинні старатися придбати якнайбільше нових членниць. Також треба доконче втягнути до нашої організації молодше покоління. Хоч наша українська молодь гарно організується в свої молодечі організації, як це бачимо по її конгресах, що відбуваються що року, то всеж таки нам, українським матерям, треба подбати, щоб наші доньки були теж і в рядах Союзу Українок. Треба закладати молодечі відділи СУА і спільно з ними працювати, щоб наші доньки привикали при нас до громадянської праці на українській ниві. Бо тоді, як нас не стане, вони займуть наші місця і продовжатимуть працю, яку тут започаткували їх матері.

Було і є великим завданням української жінки в Америці дбати про рідну школу в Америці. Багато з наших дітей, що не ходили до рідної школи, пропадає для нашого народу. А ми, українські матері, не можемо виховувати наших дітей для чужих народів. Уже тепер маємо багато таких наших дітей, що вже для нашого народу пропали. Тому мусимо дбати, щоб наші діти змаленька бодай кілька днів на тиждень учились в своїй школі української історії, літератури, та пізнавали там нашу культуру. Бо як кжеж можуть вони любити те, чого не знають?!

СУА взиває все українське жіноцтво кооперувати в тій важній справі і подбати, щоб у кожній громаді була хоч маленька рідна школа. Також взиваємо жіноцтво помагати матеріяльно і Рідній Школі в Краю.

На сторінках „Свободи" був допис членниці СУА, пані Юлії Шустакевичевої з Дітройту, про допомогу студентам у Рідним Краю. СУА все готов до такої помочі студентам і старається в тій справі зробити якнайбільше.

Одним із важних завдань СУА є плекати на імміграції українське народне мистецтво, влаштовувати вистави, вести пропаганду між чужинцями, щоб тим способом познайомлювати їх з українським народом і його культурою. Згідно з резолюцією, принятою на третій конвенції СУА в справі участи у Світовій Виставі в Ню Йорку в році 1939, головна управа входить у цій справі у звязки з американськими жіночими організаціями. Вона також пригорнула заступниці голови СУА, пані Штогрин, котра тепер перебуває в Рідним Краю, замовити поважне число експонатів на цю виставу і закупити дрібні річи, як вишивки, кераміку і т. п., а ці річи буде можна купувати в централі як дарунки на Різдвяні Свята.

СУА має гарну колекцію експонатів, котрі спровадив на Світову Виставу в Шікаго. Просимо відділи влаштовувати вистави не лише в своїх інституціях, але й в американських, як у школах, в Y. W. C. A., і в інших. Згадаємо, що на сплату експонатів перший зложив відділ з Бофало $25.

У цім році Америка святкує 150-ті роковини конституції Злучених Держав. Дня 17. вересня відбулися величаві свята, які будуть продовжуватись аж до 1939 р. Союз Українок є членом комітету цього Свята Конституції й уже давно поінформував свої відділи, щоб кожний з них влаштував з цього приводу якусь імпрезу, на яку повинен запросити американських і українських бесідників, котрі далиб виклади про американську конституцію. Це буде добра нагода приготовити на таке свято український вечір з виставою українського народного мистецтва.

Українська жінка, що святкує всякі народні свята і тим віддає пошану щирим працівникам народу, повинна також призначити бодай один день для відсвяткування 150-тої річниці Конституції Злучених Держав. Точні програми свята, як і брошурки з Вашингтону, є в централі й вона висилає їх відділам.

На останній конвенції обговорено теж справу жіночого часопису. Рішено заложити при централі пресовий фонд. А як зложимо відповідну суму грошей, то будемо старатись видавати свій жіночий часопис. Перший відділ СУА, в Алентавн, Па., вже відчув потребу видавання такого часопису і прислав до централі на пресовий фонд 25 долярів. Багато наших відділів передплачують жіночі часописи з Рідного Краю, як „Жінку", що є органом Союзу Українок, „Жіночу Долю", „Нову Хату" й інші. Та всетаки відчувають потребу свого власного часопису, видаваного тут, на імміграції, а то для кращого обміну думок і кращої співпраці. А читанням книжок і часописів можна ще найбільше і найлекше поширити між жіноцтвом просвітню та національну свідомість.

Багато відділів СУА мають свої бібліотеки й добірні книжки. Але треба теж подбати, щоб у бібліотеці були відповідні книжки для дітей.

Жовтень є місяцем книжки. З цього приводу деякі книгарні дають значний опуст на книжки. Наше жіноцтво повинно користати з цеї нагоди і в тім місяці збільшити свою бібліотеку.

Головна управа приготовляє відчити на Свято Книжки, як теж на Листопадові Дні й інші свята і вишле їх відділам.

В жовтні відбудеться перший окружний зїзд СУА. Там теж закінчиться імпреза з килимом. Просимо відділи СУА і громадян, котрі ще не звернули книжечок з імпрези, щоб негайно це зробили.

Стіл, котрий виробили політичні вязні, а котрим заопікувався СУА, передано до Українського Музею у Стемфорді, Конн. Грошевий звіт з імпрези з килимом буде поданий пізніше. Дохід призначений для політичних вязнів.

За головну управу СУА:

Анастасія Вагнер, голова.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БАЛТІМОР, МД.

Відсвяткуймо одно Листопадове Свято.

Ідучи назустріч загальному баженню, вибрано тимчасовий комітет у справі відсвяткування цього року спільного Листопадового Свята. Цей комітет скликає наради в справі вибору представників для підготови цього свята. Наради відбудуться 26. вересня ц. р. в парохіяльній галі.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Лекції гігієни.

Ген. Роберт С. Дейвис, директор нюйорського відділу Червоного Хреста, оголосив, що в Мангатані і Бронксі розпочалися вписи на лекції гігієни й пілкування хворими. Лекції ці є призначені для жінок. Управа Червоного Хреста коли хто бажав би взяти українських жінок з тим, щоб коли хто бажавби взяти участь у тих лекціях, хай зголоситься до заряду УЧХ ОДВУ, а він поможе у справі впису.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З весілля на визвольну боротьбу.

На весіллі в гром. Івана й Анни Хитрим, які видавали 11 вересня ц. р. свою доньку Стефанію замуж за Івана Слуцького, присутні громадяни не забули за рідний край і зложили $9.55 на визвольну боротьбу. Жертвували по $1: Іван і Анна Хитрик, о. Л. Весоловський, М. Близнак, П. Гуменюк, Н. Н.,; В. Ровчак 75 ц.; по 50 ц.: М. Гурин, Войтович. Решта дрібними.

М. Б.

3000 РОКІВ ІСТОРІЇ СССР

„Ізвєстія" з 24. VIII подали велику статтю, затитуловану „Сталінський подарунок совєтським школярам". Є це короткий курс історії СССР, підручник для 3. і 4. кляси нотаєвих шкіл, зредагований А. Шестаковом згідно з вказівками тов. Сталіна. Ця несамовита „історія" належить справді до обсягу психопатольогії московського шовінізму і манії величности Сталіна, але журналістичний обовязок накакує повідомити і про її видання. Читаємо там таке: „Найстарша держава повстала на Закавказзю 3000 років тому. Вона звалась Урарту. Це була держава предків сучасних грузинів. Мешканці цеї держави копали канали і будували палаци для царів".

„Підручник історії вже не є історією лише великоруського народу. На сучасній території СССР жили вже 3000 років тому предки узбеків, таджиків, туркменів, скити і греки, гуни, хозари і болгари. Таким способом було первісне населення нашої землі.

„Історії утворення, розвитку і зросту Київської держави (не України — М. Д.) присвячено окремий розділ підручника".

„Ізвєстія" зазначують, що автор нової історії зовсім не вважає відємною подією приєднання України в XVII в. та Грузії у XVIII в. до Московщини, бо колиб цього не було, то Україна лишилась би під владою панської Польщі, а Грузія опинилась би під владою шахської Персії чи султанської Туреччини. Що вони моглиб лишитися самостійними поруч з Московщиною, совєтському „історикові" й на думку не могло впасти. Особливу увагу звернено в історії на внутрішні противенства в межах Київського князівства і Новгорода та їх звязки з сусідніми державами. Тут мається очевидно на увазі спустошення Києва Андрієм Боголюбським і масакру, уладжену Іваном Лютим у Новгороді. Спеціяльно підкреслено перемогу Олександра Невського над німецькими „псами-лицарями", які їх називає Карл Маркс, у 1242 р., очевидно для порівняння з перемогами Єжова над фашистівськими „шкідниками і диверзантами". „Славянські держави (с. 121) загрожували дві смертельні небезпеки, монголо-татари зі сходу і Литва-Польща з заходу". Як „польські і японські фашисти тепер". Але „Іван Каліта зібрав Московське царство, а Іван III приєднував сусідні князівства". Мінін і Пожарський виступають тепер не буржуями і реакціонерами, як у попередніх підручниках історії, а попередниками большевиків, і звільняють „російську державу" від польської і шведської окупації. Про ролю Конашевича Сагайдачного при облозі Москви, на жаль, нічого не говориться, хоч історичних паралель не бракувало...

Але дуже відзначено в новій історії козаків. Як провідників „селянських повстань" поставлено Івана Болотінова, Степана Разіна, Омеляна Пугача і Кондрата Булавина поруч з видатними людьми „російської історії". Нещасливий кінець їх повстань зясовано відсутністю проводу робітничої кляси. Пояснення це виразно культає, бо в часі визвольної війни козаків проти Москви робітництво показалося більш податливе посковським впливам ніж інше населення. Зрештою й Шевченка в новій історії уміщено як жертву Миколи І, між Пушкіном та Глинкою. Про українську визвольну війну в „історії" цій говориться, „що українські робітники й селяни з допомогою російських братів вигнали німецьких окупаційних війська". Коротко і ясно. „Там, де були володіння сибірських татарських ханів, почали будувати металюргічну фабрику імени Сталіна. Де була Січ, збудовано Днепрогез". Видано історію СССР на те: „Ученики будуть знати значення Леніна, Сталіна, Кірова, Орджонікідзе, Свердлова, Фрунзе, Дзержинського, Ворошилова, Мікояна, Молотова, Кагановича, Калініна. Їм буде зрозуміла ганебність і підлота Троцького і Бухаріна". Хахлів до большевицького Олімпу очевидно не пустили. Не хочуть мабуть ризикувати коштовною книжкою на випадок несподіваного розстрілу якоїсь з історичних осіб.

М. Д. (Офінор).

З ДНЯ

УВАЖНО, АГЕНТИ МОСКВИ!

Большевицькі УЩВісти з 19 вересня ц. р. поміщують на першій сторінці велику фотографію М. І. Бондаренка, який по самогубстві Любченка став „головою Ради Народних Комісарів УРСР", себто став свого роду „премієром міністрів" Радянської України. Під фотографією УЩВісти поміщують короткий життєпис Бондаренка, а далі вичисляють його „великі заслуги" при будуванні „соціялістичної влади" в Україні.

Ніби нічого надзвичайного в тім нема. Зовсім зрозуміло, що всяка партія, група, чи в даному випадку кліка, вихвалює своїх передових діячів. Тим менше дивно, коли це роблять большевики, які в реклямі вже давно загубили міру.

Та проте кажемо на адресу УЩВістей: Уважно! Бо ану за тиждень, місяць, чи рік той сам Бондаренко смальне собі в лоб, або йому смальнуть чекісти, коли не в лоб, то в потилицю, і назвуть „бандитом, шпигуном, ворогом народу"? Що буде тоді? Прийдеться злизувати те, що нашкрябали сьогодня. А що таке може дуже легко статися, ми знаємо з попередніх випадків.

Скільки то паперу задрукували УЩВісти, вихваляючи Зіновєва, Бухаріна, Каменєва! А потім показалося, що це бандити. Скільки похвал виписали ступайки з УЩВістей на адресу Тухачевського, а потім показалося, що це шпигун. А скільки поклонів вибили вони перед Любченком, а показалося потім, що то також, вибачте за слово, сякий-такий син. Ану, те саме вийде на яву з Бондаренком. Що тоді? Отже наша рада: брешіть, та не перебріхуйте й лишайте за собою хвірточку на „всякий випадок".

ПСЯКРЕФ, ПАНЄДЗЄЮ, ЦІ УКРАЇНЦІ!

Нюйорський „Нови Свят" з 20 вересня ц. р. в передовиці п. з. „Проблем українскі" нарікає на українських жінок, що вони „шовіністично проти Польщі настроєні". Він про них пише: „Не треба легковажити значіння ролі українських жінок у політичній роботі українців. Та праця є дуже велика, і то завдяки їх незмірній рухливості й крайньо шовіністичному наставленню. Протипольське становище українок зазначується в кожній ділянці. З упертістю і докладністю вони не занедбують ніякої нагоди, щоб те становище підкреслити і популяризувати. Вони використовують до цього працю в школах, захоронках, „дитячих садках", закладають і провадять у тому дусі союзи для слуг, робітниць, студенток. Вони є діяльні в торговлі, в промислі, в письменстві".

Пшепрашам пануф з „Нового Свята", але українські жінки є рухливі в громадському життї не тому, що вони „крайньо шовіністично наставлені проти Польщі", тільки тому, що хочуть увільнити свій Рідний Край від бандитизму, безправства, продажности, моральної деправації, духового, політичного й економічного гнету. А що цей політичний бандитизм, продажність, моральна деправація і т. д. є звязані тісно й нерозлучно з Польщею, то, пшепрашам бардзо, не наша вина, тільки ваших самих поляків.

Відчепіться від нас, повиньте наші землі, йдіть собі до сто чортів, а тоді ніхто з українців не буде проти вас „крайньо шовіністично настроєний". Тоді ми готові бути приятелями.

ПЕРЕТЯГАЮТЬ СТРУНУ.

Німецькі студенти опублікували недавно свої „десять заповідей", з яких перша зачинається так: „Німецькі студенти, ваше особисте існування не потрібне, але потрібне ваше сповнення обовязку супроти німецького народу".

Так говорити — це перебільшення, і то перебільшення на шкоду самого ідеалізму й посвяти для нації, які то прикмети ці „заповіди" хочуть проповідувати. Бо говорити, що „ваше особисте існування не потрібне", значить те саме, що „ваше життя не потрібне". А коли приймемо, що життя громадянина не потрібне, то також не можемо назвати того, хто віддав своє життя за нарід, героєм. Бо, віддаючи своє життя, він віддав маловартну, непотрібну річ, за яку не варт величати його героєм.

Героєм можна величати саме ту людину, що віддає все найдорожче, що має. Чим більше людина цінить життя, тим більшим героєм вона стає, коли жертвує його за якусь ідею. В тім міститься життєвий парадокс. Коли людина хвора на якусь невилікувальну хворобу й, знаючи, що їй уже нема виходу, посвячує себе за якусь справу, вона не поповняє такого героїзму, як та людина, що в повнім здоровлі, що цінить життя, любить його й хоче жити, але йде на смерть тому, що вважає якусь ідею ще вищою і ціннішою від життя.

Замісць цього німецького „ваше життя не потрібне", далеко краще булоб вставити слова одного американського священика, що повернувся зо своєї місійної служби в Гаваях і виголосив в одній нюйорській церкві проповідь. Він сказав: „Життя це прекрасна і вартісна річ. Але прекрасним і вартісним воно є тільки тоді, коли ще є якийсь вищий ідеал, за який людина готова те життя посвятити".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

З весілля на Рідну Школу.

Родина Лесів є добре відома в місцевій українській громаді. Члени цієї родини є щирі українські патріоти. Отож дня 24 липня зійшлося поважне число місцевих українців, щоб відсвяткувати 30-літній ювилей подружого життя Петра і Теклі Лесів. Пр тій нагоді вшановано також покінчення студій і їх доньки Марії (що теж є доброю українкою) на піклунку. На цей ювилей зійшлося поважне число молоді з православної і греко-католицької парохії. На памятку про це свято присутні зібрали на тім ювилею $6.80, котрі переслано через Обєднання на Рідну Школу.

Свій.

З ІСТОРІЇ ДОРОГОЦІННИХ ПАХОЩІВ

Викопалини в усьому світі доказують, що історія перфум таксамо стара, як історія цивілізації. Тому 4,000 літ єгипетська елеґантна жінка мала до вибору 15 родів перфум.

Улюбленими пахощами наповняли скляні кульки, які вплітали у штучну зачіску. Із перувіянських могил з часів перед володінням інків довідуємося, що міс Америка навіть тому 3,000 літ вміла вживати перфуми. У Греції та Римі запашні олійки та масти були конечним засобом прикраси. Олександрійська королева Клеопатра виїхала на стрічу з цісарем Риму Антонієм у байдаку „з так дуже наперфумованими вітрилами, що вітер не міг відірватися від них".

Та помилково булоб думати, що лише жінки вживали перфум. У багатьох країнах чоловіки вживали пахощів таксамо як і жінки. Славний вожд атенців Алькібіяд належав до численних „наперфумованих джиґунів".

Багато римських цісарів уживали досхочу перфум, видавали на них великі гроші. Відомо нпр. з історії, що цісар Нерон видав лише на один пир на рожаний олійок чотири міліони сестерцій. Пани у старинному Римі перфумували не лише воду до купелі, але й страви та напитки.

Олександер Македонський приказав був обмити запашними олійками землю, на якій побудували його палату.

Не треба зовсім сягати так далеко в минувшину. Наполеон пристрасно любив кольонську воду, якої вживав дуже багато. У списах цісарського двора знайшли позицію 162 фляшки кольонської води, якої вжив за три місяці пруської війни в 1806 році.

Людвика XVI. французький письменник називав „найприемніше пахучим чоловіком, якого знав".

Коли маємо такі приклади, не повинно нікого чудувати, що стіни палати Мальмесон, у якому жила Наполеонова жінка Йосифина, так були просякли запахом перфум цісаревої (пижмо), що даремне потім довгі літа старались усунути ті запахи. Та нема сумніву, що пані Помпадур перевищила Йосифину скількістю та ріжноманітністю перфум, яких уживала. Любовниця короля Людвика XV. видавала головокружні суми на пахощі, пригадуючи так елеґантні жінки давнього Риму, що їх зненавиділи люди за нерозумну марнотратність.

В 17-му столітті англійський парлямент ухвалив закон для оборони чоловіків перед хитрістю та спокусами жінок:

„Жінки, що без огляду на літа та становище після проголошення цього закону спокусять до одружіння чоловіка при помочі перфум, шмінки, штучних зубів, обуви на високих обцасах, випханих боків, підлягають тій самій карі, що чарівниці, а подружжя, до якого спокусили, буде уневажнене".

Тепер усі ті, колись заборонені річи стали основою одної із найважніших галузей промислу. В самому Лондоні, в якому видали були згаданий закон проти косметики, жінки, як про це каже статистика, видають річно 70 мілiонів фунтів для прикраси лиця.

ЦІНИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ У СТАРИННОМУ ВАВИЛОНІ

У Вавилоні головним предметом торговлі було збіжжя. Всяке збіжжя, а найбільше ячмінь, мало вартість грошей. В початках вавилонської держави купували від інших народів ріжні предмети за збіжжя, замісць за гроші. Найліпшим доказом того твердження є те, що і найстарша вавилонська одиниця на означення тягару основувалася на скількості зерен пшениці. І так, 180 зерен це була міра для мірення і звалася 1 „се", що рівнялося менше-більше 180 міліграмам.

Пізніше вже не було тієї міри, а замісць неї прийшов один „секаль", що було приблизно 8.4 грама. 60 секалів рівнялося приблизно 0.504 кільограма, або одна „міна", а 60 мін — один „талант" або 30.3 кг.

Головна міра для плинів був „кур", який перейшов багато перемін в історії Вавилону. Архаїський „кур" мав приблизно 144 „сіли", що давало приблизно трохи більше як 121 літру, старовавилонський кур мав 300 „сіл", або 252 літри, нововалинський кур 180 „сіл" або 150.2 літри.

Цінні подробиці про ціни знайшли на обеліску короля Маністусу (2572 до 2558 перед Христом), на якому ціна за одну посілість обрахована у вартості збіжжя. Тоді один „кур" збіжжя мав вартість одного секеля срібла.

Самособою, що ті ціни змінювалися часто хочби у звязку з ріжним станом добробуту, який був за ріжних династій. Найбільша зміна настала підчас перських війн, коли то перси заняли вавилонську державу. Тоді повстали нові торговельні осередки. вартість тодішньої збіжевої валюти була дуже велика в часі жнив.

На ріжних памятниках і гробницях є записані ціни хліба або муки. З одного прастарого джерела ще з часів Гамурабія десять „сіл" хліба коштувало 10 „се" срібла. Вавилонським народнім напитком було пиво, яке робили із збіжжя. Ціни того пива залежали від сили та роду пива. Так нпр. за один „се" можна було дістати пять „сіл" пива.

Оливи вживали лише як приправи і до косметики. Олива головно подешевіла за часів короля Навуходнозора (604—562 перед Христом), коли за один секель можна було дістати 24 „сіл" оливи.

Та найбільше вживали дактилів. Дактилева пальма була головне пожиточне дерево садівничої культури вавилонців. Із дактилевої пальми все використовувалося, та найважніше сам овоч, який попри хліб був головною поживою вавилонців. Тому то дактилі мали найбільший попит. як харчовий продукт.

За часів Гамурабія було строго заборонено вирубувати дактилеве дерево, а кожний хто це зробив би без причини мусів платити грошеву кару: пів „міни" срібла. Ціни дактилів були менше-більше ті самі, що ціни збіжжя.

У нововалинських часах наслідком девалюації „кура" (140 замісць 300 „сіл") дактилі подорожели, а за часів Навуходнозора 21 „сіл" рівнялося 18 „сілам" збіжжя.

Із знайдених джерел про ціни можна бачити, що вавилонці мали все і то за розмірно малі гроші. Не працювали багато, а за все своє жадали багато. Та пізніше за перських королів, головнож за часів Ксеркса торговля підупадає, а Вавилон щораз більше тратить значіння під господарським оглядом.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Відїзд діяльного громадянина до краю.

Активний член української громади Пантелеймон Тодорчук, що походить із села Хартонівці, пов. Заліщики, пережив неграмотний на еміґрації 24 роки. Впродовж того часу пережив багато добра і зла, але ніколи не тратив надії колись повернутись до рідного краю. Працюючи у фабриці паперу, він усе мріяв про поворот до своєї рідні, подруги і двох синів, яких полишив у краю. Він дбав про них і вони знали, що мають батька в Америці.

Та він був не лиш добрим мужем і батьком, але також добрим українським патріотом. Працював щиро на національнім і релігійнім полі й не жалів ні труду ні грошей. Не любив нікого критикувати. Та понад усе він любив молодь, яку завжди ставив на першому місці та якій усе помагав, щоб вона організувалася.

Тому, коли після довгих років прийшов для нього час повороту в рідні сторони, українська молодь, яка гуртується в тов. „Бандурист", а якою так опікувався гром. Тодорчук, задумала його як слід попрощати та побажати йому на дорогу всього добра. З цеї нагоди тов. „Бандурист" влаштувало 2 вересня ц. р. для нього несподівану прощальну вечерю, на яку прибуло біля дві сотки осіб, головно молоді. Були також старші.

Господарі цеї вечері були гром. О. Гіна і Г. Куць. Їх заходами прибрано гарно церковну салю й заставлено ріжними стравами столи. Всі присутні заховали повну тишу і тоді несподівано впроваджено на салю гром. Тодорчука. Ця мила несподіванка глибоко зворушила його, так, що впродовж кількох хвилин він не міг промовити слова.

Потім він подякував за ту надзвичайно милу несподіванку та побажав молоді, щоб вона ще більше організувалася. Він також висказав свій жаль, що для цеї молоді не міг у своїм житті чогось більшого зробити. Потім п. Гіна покликав до слова інших бесідників, які висказували гром. Тодорчукові щирі бажання з нагоди його повороту до рідного краю. Панна М. Бурбела виголосила гарну прощальну промову, а панна М. Хавлюк передала в імені тов. „Бандурист" дарунок для нього, а саме золотий годинник. На кінець п. Гіна покликав до слова ще одного бесідника, котрий попрощав від себе гром. Тодорчука і при тій нагоді закликав присутніх, щоб зложили жертву на Рідну Школу, себто на ту ціль, яку так щиро піддержував гром. Тодорчук. Присутні зложили $15, які переслано через Ц. У. ОДВУ. Тим учинком українська молодь дала доказ, що вміє краще шанувати своїх заслужених громадян, ніж це нераз старші громадяни роблять.

Гром. Тодорчук, розпрощавшися з усіми, 8 вересня ц. р. відїхав кораблем до Европи.

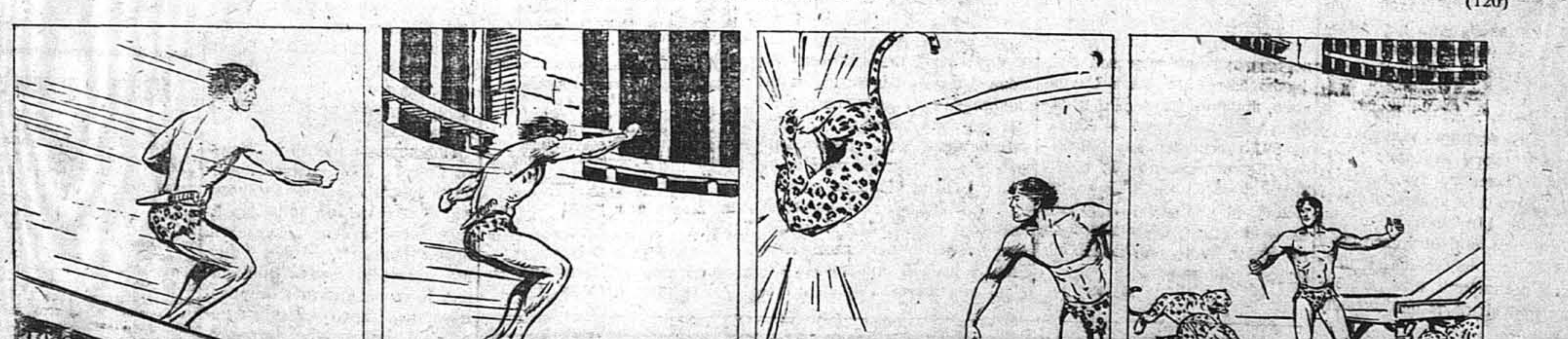
К. Марущак.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (120)

Ще не діткнувся Тарзан своїми плечима землі, як він уже був знов на ногах. Він не боявся цілком яґуарів, хоч знав, що його вигляди побороти їх є один до тисячі. Та боротися з яґуарами значимо боротися зо звірами нетрів, що для нього було далеко лекше, ніж боротися з людьми з фанатичними пристрастями. Тут він бодай знав закони боротьби.

Яґуари, здавалося, не дуже поспішали з нападом. Вони мабуть привикли, що їх жертви мало оборонялись і приймали смерть з їх пазурів і зубів майже пасивно. Вони думали, що те саме буде тепер з Тарзаном. Та тут вони помилялись. Один з них без найменшого страху кинувся на пана нетрів, але той мигом відскочив. Яґуар здивувався.

Тоді той сам яґуар повторив напад, але вже з більшим завзяттям. Тарзан відхилився набік і схопив його за хвіст. Далі він миттю розмахнувсь і кинув з цілої сили яґуаром до стіни ями. Яґуар скрутився в повітрі в клубок і зо стогоном гепнув до муру. Відбившись від муру, він упав наче мертвий на землю. Тарзан думав, що яґуар убитий, але тут він помилився.

Яґуар полежав хвилину, а далі почав рухатись і оживати. Ще далі він відзискав усю притомність і почав дивуватися, що з ним сталося. Тимчасом два інші яґуари почали готовитися до нападу на Тарзана. Пан нетрів добув свого ножа й напружено ждав, з котрої сторони наступить небезпека. Кілька хвилин і звірі і Тарзан знаходилися в крайньому напруженні.